

Yrkesvalg for borgerskapets kvinner

I løpet av siste halvdel av 1800-tallet endret vilkårene for borgerskapets kvinner seg gradvis. Fra å leve en tilbaketrukket tilværelse i familiens skjød, åpnet det seg nye muligheter for utdanning og yrkestilhørighet. En av grunnene til dette var den økende utvandringen til Amerika. Det var helst unge menn som reiste, og dette førte til et vanskeligere ekteskapsmarked med flere ugifte døtre som gikk hjemme hos mor og far. Arbeidsmarkedet ble av samme grunn bedre, og flere og flere kvinner gikk ut i arbeidslivet. Men det var viktig at de valgte yrker som passet med stand og stilling.

Telegrafistinne/telefonistinne

Som et resultat av teknologiske nyvinninger dukket også nye yrker opp som telegrafistinne/telefonistinne. Utdanningskrav var middelskole-eksamen med fransk eller tilsvarende. Kvinner hadde hatt anledning til å ta middelskoleeksamen siden 1878. Men i 1886 var det ikke flere enn 184 som hadde tatt en slik eksamen. Haugesund Telefonselskap hadde sitt første driftsår i 1889, og allerede fra starten var det ansatt kvinner.

Sjukepleier

I 1856 ble det ansatt to over-gangkoner ved Rikshospitalet. De skulle lære opp gangkonene. Dette var begynnelsen til sjukepleieundervisning i Norge. I 1868 startet Cathinka Guldberg Diakonissehuset i Norge. Med dette ble den første sjukepleierskolen etablert. Cathinka Guldberg hadde fått sin utdanning i Kaiserswerth i Tyskland, hvor også Florence Nightingale hadde studert. I 1894 startet Røde Kors en ikke-religiøs utdanning. I disse årene lå tuberkulosen som en dødelig svøpe over landet, og behovet for faglærte sjukepleiere steg. I 1910 ble *Den norske nasjonalforening mot tuberkulose* stiftet, og i 1912 fulgte *Norsk sykepleieforbund*.

Lærerinne

Så lenge omgangslærersystemet varte, var det menn som ble lærere. Med skoleloven av 1827 ble fastskolene innført, og det ble bestemt at ethvert stift skulle ha sin lærerskole hvor kirkesangere og andre fastskolelærere skulle få sin opplæring. Utgifter til dette skulle dekkes av Opplysningsvesenets fond. Med lov av 1860 ble fastskolen normen, og lærerinne et yrkesvalg for kvinner.

Lærerinner med lærerprøve av lavere grad kunne bare undervise småskolen fra 1. til 4. klasse. De fleste mennene hadde lengre utdanning og underviste i storskolen. Lærerinnene hadde derfor langt dårligere lønn enn lærerne, og de ble ofte foretrukket og ansatt i fattige kommuner.

Handelsborger

Endel kvinner startet egen handelsvirksomhet. Lydia Amundsen var et kjent navn i det tidlige Haugesund. Hun startet egen handelsvirksomhet som hun drev i tillegg til å være både religiøs, sosialt og politisk engasjert. Frøknene Brummenæs og Torgersen skulle gjøre seg bemerket. De startet butikk på Vigsnes, men gikk etterhvert over i annen virksomhet og endte som landets første kvinnelige skipsredere. I tillegg til disse var det mange flere som løste handelsbrev og sikret seg et utkomme.

Fotograf

Mange kvinner valgte fotografyrket. Den fremste blant de kvinnelige fotografene var Eillisif Wessel (1866 – 1949). Hun brukte fotografiet bevisst for å dokumentere arbeidsfolk og samers kummerlige levevilkår i Finmark hvor mannen var lege. For henne var fotografiet et arbeidsredskap i kampen mot sosial urettferdighet snarere enn en leveveg. Hun ble en fremragende dokumentarfotograf og stiller i dag i samme rekke som Jacob Riis og Lewis Hine.

Mange av de kvinnelige fotografene begynte som amatører og fikk siden lære plass i et atelier. I Haugesund var det flere kvinnelige fotografer. Mest kjent er kanskje Margit Pettersen som gjennom sin mangeårige virksomhet har bidratt til å dokumentere haugesundere både i arbeid og fritid.

<http://www.ssb.no/histstat/aarbok/ht-040230-189.hotmail>

<http://snl.no/kvinnebevegelsen>

<http://www.opam.no/skolehistorie/no/kort-skolehistorie>

<http://foto.no/cgi-bin/articlesView.cgi?articleid=41541>